

і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб; 3) встановлення видів та порядку впровадження заходів, що регулюють правовий режим воєнного стану.

Література:

1. Мінка Т. П. Онтологічна характеристика правового режиму. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 123–127.
2. Гончарук С.Т. *Основи адміністративного права України: навч. посіб.* Київ: Аванпост-прим, 2004. 160 с.
3. *Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Х.: Право, 2010. 624 с.*
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.
5. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022, затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-67>

LEGAL ANALYSIS OF THE GOALS AND FUNCTIONS OF LEGAL RESPONSIBILITY

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЦІЛЕЙ ТА ФУНКЦІЙ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Romashkin S. V.

*PhD in law, Associate Professor,
Odesa I.I. Mechnikov
National University
Odesa, Ukraine*

Ромашкін С. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових
дисциплін та міжнародного права
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Цілі інституту юридичної відповідальності визначають його функції. З'ясування цілей, а відповідно, й функцій юридичної відповідальності необхідно науці для глибокого проникнення в сутність цього правового інституту, а в кінцевому рахунку ця необхідність

обумовлена потребами більш ефективного використання та подальшого удосконалення законодавства про юридичну відповідальність. Пізнання та практичне використання права неможливо без аналізу цілей, які лежать в основі його утворення та реалізації.

Цілі, призначення та роль права обумовлюють зміст та структуру його функцій. Цілі та функції юридичної відповідальності виступають конкретними проявами загальних цілей права та його службових функцій.

Інститут юридичної відповідальності приймає участь в реалізації охоронної функції права, та його ціль у загальному вигляді можна визначити як охорону правопорядку.

Ознаки, що вирізняють юридичну відповідальність як правове явище, можуть бути як негативного (наявність правопорушення, правової основи, визначеного суб'єкта, правового обов'язку, державного примусу, втрати благ майнового чи немайнового характеру, юридичних санкцій, процесуальної форми, громадського осуду, негативної оцінки поведінки органами державної влади), так і позитивного характеру (засіб державного переконання, засіб правового стимулювання, можливість добровільного відшкодування шкоди) [1, с. 20].

Можливість скоєння будь-якого правопорушення та факт його скоєння, є підставою для існування в законодавстві відповідної норми юридичної відповідальності та для її реального застосування. Які ж цілі встановлення та застосування норм юридичної відповідальності? Правильна відповідь на це запитання дозволить визначити функції юридичної відповідальності, що важливо для вирішення завдань удосконалення законодавства та практики його застосування. В галузевих юридичних науках по питанням о цілях та функціях відповідних видів юридичної відповідальності існують наступні визначення.

Цілями адміністративної відповідальності – є охорона суспільства та держави, інтересів та прав громадян від правопорушень; покарання винних в правопорушеннях з ціллю їх виправлення та перевиховання, попередження здійснення ними нових правопорушень та інші. Функції адміністративної відповідальності діляться на організаційні та спеціальні. Організаційні функції – захист суспільства, держави та особи від правопорушень; правовідновна, ідеологічна; педагогічна. Спеціальні функції – штрафна, каральна та функція виправлення, перевиховання правопорушників.

Основними завданнями цивільного права – є відновлення порушених суспільних відносин та запобігання цивільних деліктів.

Цивільно-правова відповідальність, окрім компенсаційної та превентивної, виконує ще й репресивну функцію. Ціль цивільно-правової відповідальності – забезпечення відновлення порушених майнових прав шляхом відшкодування нанесеної йому шкоди за рахунок порушника. Якщо значно розширити діапазон цілей та функцій цивільно-правової відповідальності, можна вказати на стимулюючу, компенсаційну, обліково-інформаційну (сигналізаційну, контрольну) та виховну функції.

Зміст кримінальної відповідальності складається з вимоги відшкодування моральної шкоди, нанесеного правопорядку, й осуду злочину. Регулювання шляхом покарання правопорушника має ціллію кару (відплату), а також виправлення та перевиховання особи, яка скоїла злочин. У кримінальному праві заподіяння страждання не є ціллію покарання, але в той же час немає покарання, яке не заподіявало б страждання, таке покарання безглузде, та воно й не є покаранням. Покарання – не тільки є карою за скоєне правопорушення, але й має ціллію виправлення та перевиховання засуджених в дусі чесного відношення до праці, точного виконання законів, поваги до правил гуртожитку, а також попередження скоєнню нових злочинів як засудженими так і іншими. Покарання немає ціллію заподіяння фізичних страждань або приниження людської гідності.

Спільними ознаками для всіх видів юридичної відповідальності можуть бути [2; 3, с. 42]: правопорушення як конкретний факт поведінки; правова основа у вигляді правової норми; визначений суб'єкт – фізична чи юридична особа; наявність державного примусу та охорона правопорядку; настання негативних наслідків для правопорушника; особлива процесуальна форма реалізації відповідальності.

Оцінка висловлюваних положень повинна базуватися на якихось вихідних позиціях, напрацювання яких – завдання загальної теорії юридичної відповідальності.

Головною, основною функцією юридичної відповідальності можна вважати каральну, тому що вона направлена на приватну та загальну превенцію правопорушень та відіграє суттєву роль у вихованні, переробці свідомості людей. В ряді випадків правова відповідальність виконує поряд зі штрафною, каральною функцією й функцію правовідновну. Велика частина санкцій в цивільному праві органічно поєднує штрафну та правовідновну (компенсаційну) функції.

Юридична відповідальність перш за все виконує функцію загальної превенції правопорушень. Саме в цьому сенсі юридична

відповідальність приймає участь в охороні правопорядку, в реалізації охоронної функції права. Подібно тому, як присутність регулювальника стримує деяких пішоходів та водіїв транспорту від порушень правил дорожнього руху, юридична відповідальність самим фактом свого існування надає превентивний вплив у відношенні частини громадян та інших осіб, підтримує правовий порядок у суспільному житті.

Відтак, безпосередня ціль юридичної відповідальності складається в покаранні правопорушника. Тому прямою функцією цього інституту є каральна функція, покарання, звісно не є самоціллю, воно не замикається на собі, а стає засобом досягнення більш високих цілей. Покарання (кара) є заподіяння суб'єкту правопорушення духовних, особистих, матеріальних тягот, обмежень, страждань. Воно реалізується шляхом зміни юридичного статусу особи правопорушника шляхом обмеження прав та свобод, їх позбавлення або за допомогою надання додаткових (до загального статусу громадян) обов'язків. Які ж цілі покарання в суспільстві?

В ході реалізації (при накладанні покарання на конкретного правопорушника) інститут юридичної відповідальності знову виконує по відношенню можливих правопорушників попереджальну функцію, але у цей раз вже на більш чуттєвому, дійсному рівні. Реалізуючи покарання, держава здійснює вплив на свідомість (може бути, точніше, на психіку) правопорушника. Як мінімум тут ставиться задача налякати цю особу і таким чином попередити з його сторони правопорушення у майбутньому. Тому, покарання шляхом залякування переслідує ціль спеціального, приватного попередження правопорушення. Однак на цьому ланцюг цілі юридичної відповідальності не обривається.

Всі види та міри покарання, передбачені різними галузями права, переслідують гуманні, педагогічні цілі. Вони складаються в тому, щоб не тільки у свідомість суб'єкта надійшли мотиви зовнішньої правомірної поведінки надалі, але перетворити ці мотиви в переконання, в мотиви власної совісті, у внутрішні регулятори поведінки в суспільстві. Іншими словами, завдання покарання в суспільстві складається в більш або менш моральній перебудові особистості, у формуванні у людині, яка порушила закон, справжньо соціальних, суспільних спрямувань поведінки. Така перспективна ціль та функція юридичної відповідальності. Досягнення вказаної цілі у кожному конкретному випадку застосування норм юридичної відповідальності – реальний успіх суспільства, реальний крок вперед у побудові правової держави.

Література:

1. Балишев М.В. Проблемні питання визначення поняття та ознак юридичної відповідальності. Юридичний науковий електронний журнал. № 2/2023. С. 20;
2. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс. Підручник. Юрінком Інтер. Київ, 2006 URL: https://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/part3/2402.htm;
3. Грек Т. Б. Правова природа юридичної відповідальності: поняття, принципи та види. Адвокат. 2010. № 10. С. 41–45.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-68>

SOCIO-POLITICAL DESTABILIZATION OF THE EVOLUTIONARY TYPE

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДЕСТАБІЛІЗАЦІЯ ЕВОЛЮЦІЙНОГО ТИПУ

Riabinina K. V.

*Student
Educational and Research Institute
of Public Administration and Civil
Service of Taras Shevchenko
National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Рябініна К. В.

*студентка І курсу
Навчально-науковий інститут
публічного управління та державної
служби Київського національного
університету імені Т. Г. Шевченка
м. Київ, Україна*

Стабільність життєдіяльності держави вразлива під впливом різних факторів і перманентних криз, при генерації і взаємодії яких виникають різнорівневі процеси переходу нової трансформації і біфуркації. «Стабілізація – зміцнення, укріплення, приведення чого-небудь у стійкий стан; стан стійкості, постійності». [1]. Треба зауважити, що державні інституції повинні розуміти і виконувати дії, направлені на захист національних інтересів країни. Ефективна економіка та реформування, яка приносить результати і підтримується суспільством, стабільна соціально-економічна політика держави, також самокритика, прозорість та відкритість всіх гілок влади, співпраця з бізнесом, дозволяють визначити та спрямувати стратегічні вектори розвитку еволюційним шляхом. Системність та інтенсивність кризових ситуацій відображається в часовому просторі і супроводжується соціально-